

EHDOTUS:

Hallintasuunnitelma haitallisten vieraslajien torjumiseksi

13.3.2018 hyväksytyn hallintasuunnitelman täydennys

I TAUSTA	2
Haitalliset vieraslajit	2
Hallintasuunnitelman laatiminen ja hyväksyminen.....	3
Hallintasuunnitelman keskeinen sisältö	3
Esimerkkejä suunnitelmasta	3
Hallintasuunnitelman toteuttaminen ja toimenpiteiden rahoitus	4
Tahattoman tuonnin ja leviämisen väylät	5
II HALLINTASUUNNITELMA	5
1 Toimenpiteiden luokittelu sekä lajikohtaiset toimenpiteet ja kohdentaminen	5
1.1 Vakiintuneet lajit.....	5
1.2 Suomessa tavatut koristekasvit	7
1.3 Suomen lähialueilla vakiintuneet lajit.....	8
1.4 Pienen leviämiskäynnin lajit	8
2 Yleisiä toimenpidesuosituksia vieraslajien hallintaan.....	9
III ANALYYSI JA TOIMINTASUUNNITELMA TAHATTOMAN TUONNIN JA LEVIÄMISEN VÄYLISTÄ	11
1 Leviämisväylien luokittelu.....	11
2 Tulokset	11
2.1 Todetut leviämisväylät.....	11
2.2 Potentiaaliset leviämisväylät	11
3 Tavoitteet ensisijaisten väylien hallinnassa ja leviämisen estämisessä	12
3.1 Karkaamisen estäminen	12
3.2 Kulkeutuminen kontaminoituneissa tuotteissa tai vektorin mukana kulkeutuminen.....	12
4 Ensisijaiset toimenpiteet	12
4.1 Kohdennettu viestintä ja yleinen tiedotus.....	12
4.2 Kohdennettu tiedotus kontaminoituun kasviainekseen ja vektoreihin liittyen.....	13
Taulukko 1. Leviämisväyläselvitys.....	14
Liite 1. Euroopan unionin kannalta merkityksellisten haitallisten vieraslajien luettelon täydennys	
2.8.2017 eli ns. 1. täydennysluettelo.	15

EHDOTUS:

Hallintasuunnitelma haitallisten vieraslajien torjumiseksi

13.3.2018 hyväksytyn hallintasuunnitelman täydennys

I TAUSTA

Haitalliset vieraslajit

Vieraslajit ovat ihmisen mukana uusille alueille levinneitä lajeja. EU:n vieraslajiasetuksen¹ mukaan vieraslajia pidetään haitallisena, jos sen tuonnin tai leviämisen on todettu uhkaavan tai haittaavan luonnon monimuotoisuutta ja siihen liittyviä ihmisten hyvinvointia ylläpitäviä ekosysteemipalveluita. Haitallisia vieraslajeja ei saa tuoda EU:n alueelle tai siirtää jäsenvaltiosta toiseen, kasvattaa, myydä tai muuten pitää hallussaan eikä päästää ympäristöön.

Suomen on yhdessä muiden EU:n jäsenvaltioiden kanssa pyrittävä hävittämään alueellaan jo esiintyviä haitallisia vieraslajeja tai estämään niiden leviäminen. Haitallisten vieraslajien hävittämisestä ja niiden leviämisen estämisestä käytetään jäljempänä nimitystä *vieraslajien torjunta*. Vieraslajien torjunnan tarkoituksena on turvata luonnon monimuotoisuutta ja ekosysteemien toimintaa sekä näihin perustuvia hyötyjä ihmisten hyvinvoinnille.

EU:n vieraslajiasetus edellyttää, että jäsenvaltioissa on käytössä tehokkaita hallintatoimenpiteitä laajalle levinneiden vieraslajien torjumiseksi. Jokainen jäsenvaltio päättää toimenpiteistä itse. Vieraslajiasetuksen mukaan toimenpiteet eivät saa kohtuuttomasti rasittaa ympäristöä, ja toimenpiteistä saatavien hyötyjen on oltava kustannuksia suuremmat. Jäsenvaltioiden on lisäksi asetettava toimenpiteet tärkeysjärjestykseen sen perusteella, kuinka suuri riski torjuttavista lajeista aiheutuu ja miten kustannustehokkaita toimenpiteet ovat.

Haitalliset vieraslajit, joihin torjunta kohdistetaan, määritellään EU:n vieraslajiluettelossa. Luettelon hyväksyy EU:n komissio. Ensimmäinen EU:n vieraslajiluettelo tuli voimaan 3.8.2016.² Luetteloa täydennettiin 12 lajilla 2.8.2018 (1. täydennysluettelo, liite 1).³

Hallitus antoi 5.12.2018 eduskunnalle esityksen vieraslajilain ja metsästyslain muuttamisesta (HE 286/2018). Tavoitteena on, että muutokset tulisivat voimaan maaliskuussa 2019. Muutosten tarkoituksena on tukea hallintasuunnitelmaehdotuksen toteutusta ja lintu- ja nisäkäsvieraslajien hallintaa, mutta niitä ei ole aikataulun vuoksi ollut mahdollista ottaa yksityiskohtaisesti huomioon suunnitelmaehdotusta laadittaessa.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1143/2014 haitallisten vieraslajien tuonnin ja leviämisen ennalta ehkäisemisestä ja hallinnasta ([linkki 1](#)).

² Komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2016/1141, annettu 13 päivänä heinäkuuta 2016, unionin kannalta merkityksellisten haitallisten vieraslajien luettelon hyväksymisestä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1143/2014 nojalla ([linkki 2](#)).

³ Komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2017/1263, annettu 12 päivänä heinäkuuta 2017, täytäntöönpanoasetuksella (EU) 2016/1141 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1143/2014 nojalla hyväksytyn unionin kannalta merkityksellisten haitallisten vieraslajien luettelon saattamisesta ajan tasalle ([linkki 3](#)).

Vieraslajilakia muutettaisiin ehdotuksen mukaan niin, että vieraslajilintuja ja -nisäkkäitä voitaisiin pyydystää ja tappaa samoilla keinoilla, joita metsästyslain ja metsästysasetuksen mukaan voidaan käyttää rauhoittamattomiin eläimiin. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin lisäksi säätää metsästyslaissa ja metsästysasetuksessa säädettyjä tehokkaammista pyyntivälineistä ja -menetelmistä samoin kuin niiden rajoittamisesta jonkin lintu- tai nisäkäsvieraslajin osalta. Vieraslajilaissa säädettäisiin myös Suomen riistakeskuksen tehtävistä vieraslajien torjunnassa. Metsästyslakia muutettaisiin niin, että riistalajeista ja niitä koskevien pyyntirajoitusten piiristä poistettaisiin pesukarhu, piisami, rämemajava eli nutria, supikoira ja minkki. Minkki on muiden petoeläimiin kuuluvien vieraslajinisäkkäiden tavoin säädetty Suomessa haitalliseksi vieraslajiksi. Muut edellä mainitut lajit sisältyvät EU:n vieraslajiluetteloon.

Hallintasuunnitelman laatiminen ja hyväksyminen

Vieraslajilain⁴ mukaan maa- ja metsätalousministeriö hyväksyy vieraslajien hallintasuunnitelman torjuntatoimenpiteiden selvittämiseksi ja ohjaamiseksi. Ministeriö teetti vuonna 2018 suunnitelmaa varten selvityksen siitä, miten laajasti EU:n vieraslajiluettelon 1. täydennysluettelon lajeja esiintyy Suomessa ja miten niitä voidaan kustannustehokkaimmin torjua.

Selvitys ja sen pohjalta tehty suunnitelmaehdotus haitallisten vieraslajien torjumiseksi laadittiin niin kutsutussa EU-HAVI2 -hankkeessa (*EU:n haitallisten vieraslajien I täydennyslistan lajien levinneisyys, leviämistä ja hallintatoimenpiteet*). EU-HAVI2-hankkeen toteuttivat Luonnonvarakeskus (koordinaattori) ja Suomen ympäristökeskus.

Hallintasuunnitelman keskeinen sisältö

Vieraslajeista aiheutuvan riskin ja torjuntakeinojen kustannusten ja hyötyjen perusteella arvioitiin ja valittiin ne ensisijaiset hallintatoimenpiteet, joihin Suomessa kannattaa panostaa. Riskiarvio perustuu haitallisten vieraslajien lajiominaisuuksiin, lajeista aiheutuviin haittoihin, lajien leviämisen- ja menestymismahdollisuuksiin ilmastossamme, lajien tämän hetken leviämisen vaiheeseen ja nykyiseen levinneisyyteen sekä käytettävissä oleviin torjuntakeinoihin.

Leviämisen eri vaiheissa olevat haitalliset vieraslajit vaativat erilaisia torjuntatoimia. Tehokkainta on, jos lajin tuonti tai leviäminen uudelle alueelle pystytään kokonaan estämään. Jos laji on levinnyt laajalle eikä sen torjuminen tai hävittäminen ole teknisesti mahdollista tai taloudellisesti mielekäästä, voidaan tavoitteeksi asettaa kannan rajoittaminen tai lajin leviämisen estäminen uusille alueille haittojen minimoimiseksi.

Esimerkkejä suunnitelmasta

Jättipalsamin torjunta tulee keskittää luonnonaltaan arvokkaimmille alueille: suojelualueille ja niiden läheisyyteen sekä erilaisille rannoille, kuten rantalehtoihin ja purojen ja jokien varsille. Jättipalsamin leviämisen estämiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota siellä, missä laji on vielä vähälukuinen.

Kaukasianjättiputki ja muut jättiputket tulisi hävittää etenkin asutuksen keskeltä, virkistysalueilta sekä luonnonsuojelualueilta. Kustannustehokkainta on aloittaa torjunta esiintymistä, joista jättiputki leviää helposti ympäristöönsä, sekä uusista esiintymistä, joihin ei vielä ole kehittynyt siemenpankkia.

Piisami on vähentynyt luontaisesti viime vuosikymmenien aikana Suomessa. Sen pyyntiä suositellaan jatkettavaksi edelleen, mutta erityisiä kohdistamistarpeita ei tällä hetkellä ole tiedossa. Piisamin nykylevinneisyysalueen laajuus vaatii kuitenkin edelleen selvittämistä.

Supikoiran pyynti tulee priorisoida Lappiin naapurimaihin leviämisen estämiseksi ja tärkeimmille lintukosteikoille sekä saaristoon, missä lajista voi olla eniten haittaa linnustoille. Myös rabies-rokotuksia suositellaan jatkettavaksi.

⁴ Laki vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta (1709/2015, *vieraslajilaki*), 9 § ([linkki 4](#)).

Eryteisesti EU-luettelossa olevien koristekasveina käytettyjen haitallisten vieraslajien maahantuonti sekä pääsy Suomen luontoon tulee estää. Tässä keskeisenä keinona on tiedottaa tehokkaasti vieraslajeihin liittyvistä riskeistä.

Myös vieraslajien tahattoman leviämisen estämisessä ensisijainen toimenpide on tiedottaa mahdollisista leviämisyölistä.

Hallintasuunnitelman toteuttaminen ja toimenpiteiden rahoitus

Vieraslajilain mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus) valvoo EU:n vieraslajiasetukseen ja kansalliseen lakiin sisältyvien kieltojen ja velvoitteiden noudattamista.⁵ Kielto ja velvoitteet sekä laissa säädetty tehosteet niiden noudattamiseksi auttavat osaltaan torjumaan haitallisia vieraslajeja. Kieltoja ja velvoitteita voidaan käyttää silloin, kun haitallisen vieraslajin leviämisestä vastuussa oleva taho voidaan yksiselitteisesti osoittaa. Merkittävin osa vieraslajien torjunnasta kohdistuu kuitenkin esiintymiin, joiden alkuperä ja leviämistapa eivät ole tiedossa eikä torjunnasta vastaavaa taho ole. Hallintasuunnitelmassa käsitellään erityisesti tällaisten vieraslajiesiintymien torjuntaa.

Vieraslajilaissa ei säädetä siitä, kenen tehtävänä on toteuttaa hallintasuunnitelmaa. Viranomaiset huolehtivat vieraslajien torjunnasta muussa laissa säädetyn toimivaltansa mukaisesti. ELY-keskuksen ja kunnan tehtävänä on edistää luonnonsuojelua alueellaan.⁶ Kunnan tulee alueellaan valvoa ja edistää ympäristönsuojelua siten, että luontoa ja muuta ympäristöä suojelemalla, hoitamalla ja kehittämällä turvataan kunnan asukkaille terveellinen, viihtyisä ja virikkeitä antava sekä luonnontaloudellisesti kestävä elinympäristö.⁷ Esimerkiksi Väyläviraston tehtävänä on muun ohella vastata valtion tie- ja rataverkosta ja niihin kohdistuvien toimien yhteensovittamisesta.⁸ Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin kuuluu muun ohella luonnonsuojelualueverkoston hoito ja käyttö sekä näiden tehtävien hoitoon tarkoitettujen muiden maa- ja vesialueiden sekä muun omaisuuden hoito.⁹ Eduskunnan käsiteltävänä olevan esityksen HE 286/2018 mukaisesti Suomen riistakeskuksen tehtävät ja niiden rahoitus eräiden haitallisten vieraslajien torjunnassa säilyisivät nykyisellään, vaikka tehtäviin liittyvien eläinlajien sääntely siirtyisi metsästyslaista vieraslajilakiin.

EU:n vieraslajiasetus ja kansallinen lainsäädäntö eivät edellytä kaikkien vieraslajiesiintymien torjuntaa. Hallintatoimenpiteiden suunnittelussa ja toteutuksessa on otettava huomioon haitallisesta vieraslajista aiheutuvat vahingot ja niiden todennäköisyys sekä toimenpiteiden kustannukset suhteessa niistä saataviin hyötyihin. Hallintasuunnitelmaa varten tehdyn selvityksen perusteella voidaan todeta, että nykyisin käytössä olleet torjuntakeinot kuten ELY-keskusten ja kuntien vieraslajityö, vapaaehtoiset toimenpiteet sekä tiedottaminen ja neuvonta täyttävät myös vieraslajilainsäädännön vaatimukset.

Hallintasuunnitelmassa kuvataan vastuu- ja yhteistyötahot toimenpiteiden toteuttamisessa sekä esitetään toteutuksen aikataulu. Tarkoituksena on, että viranomaiset ja muut toimijat käyttävät hallintasuunnitelmaa hyväkseen niille kuuluvassa vieraslajien torjunnassa, jotta toimenpiteet ja niiden vaatimat voimavarat voidaan kohdistaa mahdollisimman tehokkaasti.

Luonnonvarakeskus koordinoi hallintasuunnitelmassa esitettyjä toimenpiteitä ja niiden seuranta. Luonnonvarakeskuksen johdolla toimiva kansallinen verkosto vieraslajien asiantuntijoista tukee vieraslajien seuranta.

Kuten edellä on todettu, viranomaiset toteuttavat niille kuuluvaa vieraslajien torjuntaa osana laissa säädettyä toimintaansa. Vieraslajien torjuntaan ei ole osoitettavissa erillistä määrärahaa. Vieraslajien hallintaa

⁵ Tuontikieltoa EU:n alueelle valvoo Tulli. Etelä-Suomen aluehallintovirasto valvoo haitallisten vieraslajien hyödyntämiseen myöntämiensä lupien noudattamista.

⁶ Luonnonsuojelulaki (1096/1996), 6 §.

⁷ Laki kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta (64/1986), 3 §.

⁸ Laki Väylävirastosta (862/2009), 2 §.

⁹ Laki Metsähallituksesta (234/2016), 5 §.

parantaviin tutkimus-, selvitys- ja kehittämishankkeisiin on mahdollista hakea tilannekohtaisesti ja tarpeen mukaan erillistä hankerahoitusta esimerkiksi valtioneuvoston yhteisenä selvitys- ja tutkimustoimintahankkeena (VN TEAS) tai EU:n Life+ -hankkeena.

Tahattoman tuonnin ja leviämisen väylät

Vieraslajilain mukaan maa- ja metsätalousministeriö hyväksyy myös haitallisten vieraslajien tahattomia leviämistä koskevan toimintasuunnitelman. Suunnitelman avulla selvitetään ja ohjataan toimenpiteitä, joilla pyritään estämään EU:n vieraslajiluettelon lajien leviäminen Suomeen tahattomasti esimerkiksi tuontitavaroiden ja ajoneuvojen mukana.

Ministeriö teetti vuonna 2018 suunnitelmaa varten selvityksen, joka laadittiin osana edellä mainittua EU-HAVI2 -hanketta. Selvityksen pohjalta analysoitiin EU:n haitallisten vieraslajien tahattoman tuonnin ja leviämisen väylät ja laadittiin suunnitelmaehdotus ensisijaisista toimenpiteistä, joilla haitallisten vieraslajien leviämistä näiden väylien kautta voidaan rajoittaa ja estää.

II HALLINTASUUNNITELMA

1 Toimenpiteiden luokittelu sekä lajikohtaiset toimenpiteet ja kohdentaminen

Riskianalyysin perusteella EU:n haitallisten vieraslajien luettelon 1. täydennysluettelon 12 lajista voidaan erottaa neljä ryhmää niiden nykylevinneyden, leviämisen riskin sekä vaadittavien hallintatoimenpiteiden perusteella. Hallintatoimet on kussakin ryhmässä esitetty niiden tärkeysjärjestyksessä.

On huomattava, että kaikkien EU:n haitallisten vieraslajien luettelon kuuluvien lajien maahantuonti, kasvatus, myynti ja muu hallussapito sekä ympäristöön päästäminen on kielletty.

1.1 Vakiintuneet lajit

Ryhmään 1 kuuluvat lajit ovat *jättipalsami*, *kaukasianjättiputki*, *piisami* ja *supikoira*.

Jättipalsamia, kaukasianjättiputkea, piisamia ja supikoiraa tavataan vakiintuneina Suomen luonnosta. Jättipalsami on levinnyt koko Suomeen pohjoisinta Lappia lukuun ottamatta. Kaukasianjättiputki on pyrittävä hävittämään Suomesta. Supikoira on levinnyt koko maahan pohjoisinta Lappia lukuun ottamatta. Vaikka piisami esiintyy tietyillä alueilla koko maassa, laji on vähentynyt luontaisesti viime vuosikymmenien aikana Suomessa.

Ensisijaiset hallintatoimenpiteet näille lajeille ovat:

1.1.1. Jättipalsami

Priorisoidaan torjuntatoimet suojelualueille ja niiden läheisyyteen.

- Etelä-Suomessa, missä esiintymiä on eniten, torjunta pyritään keskittämään etenkin luonnoltaan arvokkaimmille kohteille: suojelualueille ja niiden läheisyyteen sekä rannoille, etenkin rantalehtoihin ja purojen ja jokien varsille.
- Aktivoidaan torjuntaa asutuksen läheisyydessä etenkin taajamissa, joissa eniten esiintymiä.

- Kiinnitetään huomiota leviämisen estämiseen ja hidastamiseen myös siellä, missä jättipalsami on vielä vähälukuinen, kuten Lapissa ja Kainuussa.
- Vastuu- ja yhteistyötahot: ELY-keskukset, kunnat, Metsähallitus.
- Aikataulu: jatkuva.

Torjutaan kustannustehokkaasti.

- Esiintymät poistetaan yksi kerrallaan kitkemällä: torjuntaa tehdään ensimmäisenä vuonna useita kertoja kesän aikana varmistaen, että yksikään yksilö ei pääse tuottamaan siemeniä; sen jälkeen muutaman vuoden ajan seuranta ja jälkihoito.
- Virtavesien rannoilla torjunta aloitetaan yläjuoksulta.
- Useista esiintymistä muodostuneet aluekokonaisuudet pyritään käsittelemään samaan aikaan (esim. kylät, asuinalueet, jokivarret, saaret).
- Vastuu- ja yhteistyötahot: kunnat, ELY-keskukset, Metsähallitus, etu- ja kansalaisjärjestöt.
- Aikataulu: jatkuva.

1.1.2 Kaukasianjättiputki (jättiputket)

EU-HAVI-hankkeessa tehtyjen hallintatoimenpidesuosituksen (Huusela-Veistola ym. 2017) ja 20.3.2018 hyväksytyyn hallintasuunnitelman mukaisesti:

Hävitetään jättiputket Suomesta 20 vuoden kuluessa ottaen huomioon poistettavien jättiputkiesiintymien tärkeysjärjestys (alla).

1. asutuksen keskellä ja virkistysalueilla olevat esiintymät
2. uudet esiintymät
3. esiintymät, joista jättiputki leviää helposti ympäristöön
4. esiintymät, jotka uhkaavat uhanalaisia lajeja ja luontotyyppiä
5. luonnon- tai maisemansuojelualueilla olevat esiintymät
6. arvokkaissa kulttuuriympäristöissä ja biotoopeissa olevat esiintymät
7. kauempana ihmisasutuksesta ja kulkuväylistä olevat esiintymät
8. esiintymät, joiden leviäminen ympäristöön ei ole todennäköistä jonkin leviämissesteen takia
 - Vastuu- ja yhteistyötahot: ELY-keskukset, kunnat, Väylävirasto, Senaatti-kiinteistöt, Metsähallitus, maanomistajat, etu- ja kansalaisjärjestöt.
 - Aikataulu: jättiputket hävitetään Suomesta vuoteen 2038 mennessä.

Suunnitellaan kemiallisten ja mekaanisten torjuntamenetelmien tehokkain käyttö esiintymäkohtaisesti. Selvitetään glyfosaattia korvaavia torjunta-aineita ja -keinoja.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: ELY-keskukset, kunnat, Väylävirasto, Senaatti-kiinteistöt, maanomistajat, Metsähallitus, etu- ja kansalaisjärjestöt, yritykset, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes, tutkimuslaitokset, korkeakoulut.
- Aikataulu: välittömästi.

Hävitetään jättiputkijäte ja jättiputkea sisältävät maa-ainekset asianmukaisesti, kehitetään vieraskasvijätteen ja maa-ainesten käsittelyä sekä lisätään vastaanottoaikoja ja tiedotetaan niistä aktiivisesti.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: ELY-keskukset, kunnat, Väylävirasto, Senaatti-kiinteistöt, Metsähallitus, jätehuoltolaitokset, maanomistajat, Viherympäristöliitto ry ja muut maa-, metsä- ja puutarhatalouden järjestöt ja neuvontaorganisaatiot, yritykset.
- Aikataulu: jatkuva.

Jatketaan seuranta useita vuosia sen jälkeen, kun esiintymä näyttää hävinneen.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: ELY-keskukset, kunnat, Väylävirasto, Senaatti-kiinteistöt, Metsähallitus, maanomistajat, maa-, metsä- ja puutarhatalouden etujärjestöt ja neuvontaorganisaatiot, muut etu- ja kansalaisjärjestöt, yritykset.
- Aikataulu: seuranta aloitetaan sitä mukaan kuin esiintymiä hävitetään.

1.1.3 Piisami

Jatketaan kannan levinneisyyden kartoittamista mm. erityisin hakukuulutuksin ja muiden havainnoinnin tehostamistoimien avulla, esimerkiksi aktivoimalla kansalaishavainnointia.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: Luonnonvarakeskus, Suomen riistakeskus, yliopistot.
- Aikataulu: 2019–.

Jatketaan lajin pyyntiä. Puututaan kannan kasvuun tarvittaessa.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: Suomen riistakeskus, Metsähallitus, metsästäjät, etu- ja kansalaisjärjestöt.
- Aikataulu: 2019–.

1.1.4 Supikoira

Kohdistetaan supikoiran pyynti ensisijaisesti Lappiin, kosteikkoalueille ja saaristoon.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: Suomen riistakeskus, Metsähallitus, metsästäjät, etu- ja kansalaisjärjestöt.
- Aikataulu: jatkuva.

Tehostetaan supikoiran kevättalvista pyyntiä.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: Suomen riistakeskus, Metsähallitus, metsästäjät, etu- ja kansalaisjärjestöt.
- Aikataulu: jatkuva.

Pyritään estämään yhteistyössä Ruotsin kanssa supikoiran leviäminen Ruotsin puolelle.

- Mahdollistetaan Juudas-supikoirien¹⁰ vienti Ruotsiin vastaanottajan niin halutessa.
- Vastuu- ja yhteistyötahot: Suomen riistakeskus, Metsähallitus, metsästäjät, etu- ja kansalaisjärjestöt.
- Aikataulu: jatkuva.

Lisätään viestintää supikoiran tehokkaan ja oikein toteutetun pyynnin varmistamiseksi.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: maa- ja metsätalousministeriö, Luonnonvarakeskus, Suomen riistakeskus, Metsähallitus, ELY-keskukset, Suomen ympäristökeskus, Ruokavirasto, metsästysseurat, etu- ja kansalaisjärjestöt.
- Aikataulu: jatkuva.

Jatketaan rabies-rokotuksia Suomen kaakkoisrajalla.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: Ruokavirasto, Suomen riistakeskus, metsästäjät.
- Aikataulu: jatkuva.

1.2 Suomessa tavatut koristekasvit

Ryhmään 2 kuuluvat lajit ovat *arabiansulkahirssi* ja *mesisilkkirytti*.

Arabiansulkahirssiä ja mesisilkkiryttiä on molempia käytetty koristekasvina Suomessa. Arabiansulkahirssi ei pysty talvehtimaan Suomen ilmasto-olosuhteissa toisin kuin mesisilkkirytti. Mesisilkkiryttin olemassa olevat kasvustot pitää hävittää. Lajien maahantuonti- ja myyntikiellosta pitää valistaa puutarhakauppiaita ja -harrastajia.

Poistetaan mesisilkkiryttin kasvustot tavattaessa mekaanisesti.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: ELY-keskukset, kunnat, maanomistajat.

¹⁰ Ruotsissa on menestyksekkäästi kokeiltu ”Juudas-eläin”-menetelmää. Harvan supikoirakannan alueilla yksittäisiä supikoiria varustetaan gps-lähettimillä, ja nämä yksilöt toimivat kavaltajina uusien supikoirien löytämisessä ([linkki 5](#)).

- Aikataulu: jatkuva.

Valistetaan puutarhaharrastajia maahantuontikiellosta.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö, Luonnonvarakeskus, Suomen ympäristökeskus, ELY-keskukset, Tulli, Ruokavirasto, Viherympäristöliitto ry, Taimistoviljelijät ry, muut etu- ja kansalaisjärjestöt.
- Aikataulu: jatkuva.

1.3 Suomen lähialueilla vakiintuneet lajit

Ryhmään 3 kuuluvat laji ovat *kiehkuravesirutto ja afrikanhanhi*.

Kiehkuravesirutolla on vakiintunut ja laajalle levinnyt populaatio Ruotsissa, minkä vuoksi lajinleviämiskäsi ilmasto-olosuhteiltaan samanlaiseen Suomeen on suuri. Lajin yksilöt tulee hävittää tavattaessa.

Myös afrikanhanhella on vakiintunut populaatio Ruotsissa, missä sen levinneisyyden painopiste on etelärannikolla, mutta havaintoja on Tukholman pohjoispuoleltakin. Afrikanhanhi on tavattu kerran Suomessa (vuonna 1968), ja jatkossakin yksittäisiä lintuja voi lentää Suomeen. Lajin yksilöt tulee hävittää tavattaessa.

Tiedotetaan kiehkuravesiruton leviämismahdollisuuksista ja lajin haitallisista vaikutuksista sekä opastetaan tunnistamaan laji ja poistamaan se heti tavattaessa.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: ELY-keskukset, etu- ja kansalaisjärjestöt.
- Aikataulu: jatkuva.

Estetään afrikanhanhen vakiintuminen Suomeen.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: ELY-keskukset, Suomen riistakeskus, BirdLife Suomi ry, muut etu- ja kansalaisjärjestöt.
- Aikataulu: jatkuva.

1.4 Pienen leviämiskäsin lajit

Ryhmään 4 kuuluvat lajit ovat *kampaärviä, peittolapaheinä, vesikajalehti ja värigunnera*.

Tähän ryhmään kuuluvia lajeja ei ole tavattu Suomessa. Kampaärviä ja peittolapaheinä voisivat menestyä Suomen ilmasto-oloissa kohtalaisella todennäköisyydellä, mutta niiden leviäminen Suomeen on epätodennäköistä. Vesikajalehti ja värigunnera eivät menesty Suomen ilmasto-olosuhteissa. Vesikajalehteä ei todennäköisesti tuoda Suomeen. Sen sijaan värigunnera on koristekasvi, jonka maahantuonnista voitaisiin olla kiinnostuneita Suomeen ilmaston muuttuessa lajille suotuisammaksi tulevaisuudessa. Näille lajeille riittää tämänhetkiseksi hallintatoimenpiteeksi levinneisyyden seuranta Suomen ulkopuolella sekä valistus lajien maahantuontikiellosta.

Seurataan mm. EU:n tietotukijärjestelmää¹¹ hyväksikäyttäen lajien levinneisyysalueen kehitystä Suomen ulkopuolella.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: maa- ja metsätalousministeriö, Luonnonvarakeskus, Suomen ympäristökeskus, Luonnontieteellinen keskusmuseo, ELY-keskukset.
- Aikataulu: jatkuva.

Viestitään puutarhaharrastajille maahantuontikiellosta.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö, Luonnonvarakeskus, Suomen ympäristökeskus, ELY-keskukset, Tulli, Ruokavirasto, Viherympäristöliitto ry, Taimistoviljelijät ry, muut etu- ja kansalaisjärjestöt.
- Aikataulu: jatkuva.

¹¹ EU:n vieraslajiasetus, 25 artikla.

2 Yleisiä toimenpidesuosituksia vieraslajien hallintaan

Kehitetään vieraskasviainesta sisältävän jätteen ja maa-aineksen vastaanotto ja asianmukainen käsittely toimivaksi. Lisätään vastaanottoaikoja ja tiedotetaan niistä aktiivisesti.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: ELY-keskukset, kunnat, Väylävirasto, Senaatti-kiinteistöt, Metsähallitus, jätehuoltolaitokset, maanomistajat, maa-, metsä- ja puutarhatalouden järjestöt ja neuvontaorganisaatiot, muut järjestöt, yritykset, tutkimuslaitokset.
- Aikataulu: 2019–.

Lisätään vieraslajitietoisuutta monikanavaisen viestinnän avulla.

- Tehostetaan kohdennettua viestintää kunnille ja kansalaisille sekä eri alojen toimijoille: mm. akvaariokaupat ja -harrastajat, puutarhakauppa, koti- ja kaupalliset puutarhurit, lemmikkieläinkauppa ja -harrastajat, virkistys- ja ammattikalastajat, matkailijat.
- Aktivoidaan viestinnällä kansalaisia ilmoittamaan havaintojaan vieraslajiportaaliin sekä osallistumaan torjuntaan ja myös sen organisointiin.
- Kannustetaan viestinnällä ja opastetaan maanomistajia ja kuntia täyttämään velvoitteensa maillaan olevien vieraslajien torjunnassa.
- Vastuu- ja yhteistyötahot: maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, tutkimuslaitokset, korkeakoulut, ELY-keskukset, kunnat, Kuntaliitto, Metsähallitus, Luonnonvarakeskus, Suomen ympäristökeskus, Vieraslajiasioiden neuvottelukunta, Suomen riistakeskus, riistanhoitoyhdistykset, Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry, maa-, metsä- ja puutarhatalouden etujärjestöt ja neuvontaorganisaatiot, puutarha- ja luonnonsuojelujärjestöt, paikalliset toimijat (esimerkiksi kotiseutu-, liikunta-, ulkoilu-, luonto- ja nuorisojärjestöt), akvaario- ja lemmikkieläinkauppa, muut yritykset.
- Aikataulu: jatkuva.

Keskitetään vieraslajien havaintotiedot vieraslajiportaaliin sekä kehitetään ja otetaan käyttöön torjuntatoimien seurantajärjestelmä.

- Ilmoitetaan tehostetusti vieraslajien havainto- ja levinneisyystietoja kansalliseen vieraslajiportaaliin.
- Tarkennetaan vieraslajiportaalin havaintopaikan tarkkuutta lisäämällä suositus tallentaa havaintopaikka yhden metrin tarkkuudella.
- Kehitetään kansallista vieraslajien seurantajärjestelmää ja otetaan käyttöön torjuntatoimien lomake. Otetaan käyttöön selkeä ja yhtenäinen tapa kirjata esiintymän laajuus, torjuntatoimet ja niiden seuranta sekä varmistetaan mahdollisuus saada listaus tietyn alueen (esim. kunnan) uusimmista havainnoista ja tehdyistä torjuntatoimenpiteistä.
- Varmistetaan osana portaalin tietojärjestelmän kehittämistä, että alueellinen ja paikallinen vieraslajitieto siirtyy vaivattomasti rajapintojen kautta valtakunnalliseen järjestelmään.
- Tehdään portaalin käyttö ilmoitusten teossa tutuksi viranomaisille ja kansalaisille.
- Varmistetaan, että portaalissa on yhteystiedot eri lajiryhmien vastuuviranomaisille.
- Varmistetaan, että portaalissa on ohjepankki, jossa on neuvonta- ja tiedotemateriaalia, hyviä käytännönkokemuksia ja valokuvia.
- Vastuu- ja yhteistyötahot: Luonnonvarakeskus, Suomen ympäristökeskus, Luonnontieteellinen keskusmuseo Luomus, ELY-keskukset, kunnat, Suomen riistakeskus, maa-, metsä- ja puutarhatalouden etujärjestöt ja neuvontaorganisaatiot, harrastajaryhmät (esimerkiksi metsästäjät, kalastajat, partiolaiset).
- Aikataulu: 2019–.

Lisätään vieraslajiasia luonnonvara-alan, erityisesti ammatillisen koulutuksen opetussuunnitelmiin.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: opetus- ja kulttuuriministeriö, Opetushallitus, luonnonvara-alan koulutusta tarjoavat ammattikorkeakoulut.
- Aikataulu: valtakunnallisia opetussuunnitelmia, ja ammattikorkeakoulujen omia opetussuunnitelmia uusittaessa.

Lisätään yhteistyötä eri toimijatahojen ja sektoreiden kanssa mm. järjestämällä säännöllisesti vieraslajiseminaareja ja -työpajoja, joissa vieraslajitoimijat voivat jakaa kokemuksia ja päivittää tietoaan.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, ELY-keskukset, kunnat, Vieraslajiasioiden neuvottelukunta, Luonnonvarakeskus, Suomen ympäristökeskus, Suomen riistakeskus, maa-, metsä- ja puutarhatalouden etujärjestöt ja neuvontaorganisaatiot, muut etu- ja kansalaisjärjestöt, yritykset.
- Aikataulu: jatkuva.

Selvennetään jokaisen toimijatahon roolia ja keskinäistä vastuunjakoa tarpeen mukaan.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, ELY-keskukset, kunnat, Luonnonvarakeskus, Suomen ympäristökeskus, Suomen riistakeskus.
- Aikataulu: välittömästi.

Huolehditaan riittävästä resursseista, joilla turvataan vieraslajityön jatkuvuus. Selvitetään mahdollisuuksia järjestää vieraslajitorjuntaa myös työllistämishankkeina. Tuetaan vapaaehtoistyönä tehtävää vieraslajien torjuntaa.

- Pyritään parantamaan torjuntatyön resurssointia ja järjestämään rahoitusta vieraslajien torjuntahankkeille ja vapaaehtoistyön koordinoijille.
- Turvataan Metsähallituksen luontopalveluiden luonnonhoidon voimavarat niin, ettei vieraslajien torjuntatyö suojelualueilla vaarannu.
- Kannustetaan kuntia kohdentamaan rahoitusta vieraslajien torjuntaan. Aktivoidaan kuntia mukaan torjuntaan ja vapaaehtoistyön tukemiseen. Kannustetaan kuntia valitsemaan vieraslajivastuuhenkilö ja teettämään torjuntaa työllistämistoina ja tukemaan vapaaehtoistoimintaa sekä järjestämään jätehuollon ja välineitä.
- Tehostetaan vieraslajien torjuntaa tiealueilla.
- Pyritään saamaan vieraslajityöhön lisärahoitusta (Life-hankkeet ja muut EU-rahoituksen hankkeet sekä eri järjestöjen kautta kanavoitut hankkeet).
- Vastuu- ja yhteistyötahot: maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, ELY-keskukset, kunnat, Metsähallitus, Väylävirasto, etu- ja kansalaisjärjestöt, yhdistykset.
- Aikataulu: jatkuva.

Tuotetaan tutkimusta, jolla parannetaan ennakointia haitallisten vieraslajien torjunnassa ja vastataan mm. seuraaviin tietotarpeisiin:

- Vieraslajien aiheuttamat taloudelliset tappiot ja vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen, ekosysteemin toimintaan ja elinympäristöihin (arvottaminen) sekä vaikutukset luonnonvarojen kestäväan käyttöön ja niiden käyttäjiin.
- Tarkemmat esiintymätiedot, etenkin vieraslajilemmikkieläinten määrä.
- Vieraslajien kannankehitykseen vaikuttavat tekijät hallinnan kannalta ja muut menestymisedellytykset Suomen olosuhteissa ml. ilmastonmuutoksen vaikutukset (etenkin EU-luetteloon jatkossa lisättäviksi suunnitellut lajit), sekä erityisesti ne lajit, joilla suurin potentiaali levitä Suomeen lähitulevaisuudessa.
- Uudet hallintakeinot, kuten glyfosaattia korvaavat torjuntakeinot, biologiset torjuntakeinot, täplärapujen vesistä hävittämisen mahdollisuudet ja menetelmät.
- Vastuu- ja yhteistyötahot: maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö, tutkimuslaitokset, korkeakoulut, tutkimusta rahoittavat tahot.
- Aikataulu: jatkuva.

III ANALYYSI JA TOIMINTASUUNNITELMA TAHATTOMAN TUONNIN JA LEVIÄMISEN VÄYLISTÄ

1 Leviämisväylien luokittelu

EU:n haitallisten vieraslajien luetteloon lisättyjen 12 lajin (1. täydennysluettelo) leviämisväyliä selvitettiin jakamalla ne YK:n biodiversiteettisopimuksen (Convention on Biological Diversity CBD) -luokituksen mukaisiin luokkiin (Harrower ym. 2018). Tässä nk. CBD-luokituksessa leviämisväylät jaetaan kuuteen luokkaan, jotka jakautuvat 44 alaluokkaan (Taulukko 1). Kuusi luokkaa voidaan jaotella tahallisiin (ympäristöön päästäminen tai hallinnasta karkaaminen) ja tahattomiin (kulkeutuminen kontaminoituneissa eliöissä tai kulkeutuminen vektorin mukana) leviämisväyliin sekä väylää ja leviämistä kuvaaviin luokkiin (leviämisväylä tai ilman apua leviävät) (Taulukko 1). Yhdellä lajilla voi olla useita leviämisväyliä. Selvityksessä eroteltiin Suomessa todetut leviämisväylät ja lajin potentiaaliset leviämisväylät.

2 Tulokset

2.1 Todetut leviämisväylät

Ympäristöön päästäminen oli leviämisväylä ainoastaan piisamille, jota on vapautettu tahallisesti luontoon, kun laji on tuotu maahan. Nykyisin istutuksia ei enää tehdä.

Hallinnasta karkaaminen oli leviämisväylä kaikille kasvilajeille. Tähän luokkaan kuuluva Suomessa todettu leviämisväylä oli koristekasvikäyttö (arabiansulkahirssi, jättipalsami, kaukasianjättiputki ja mesisilkkiyrtti). Supikoiran leviäminen turkistarhauksen kautta kuului myös tähän luokkaan.

Kulkeutuminen kontaminoituneissa eliöissä -luokkaan kuului ainoastaan kasveja. Suomessa on havaittu jättipalsamin kulkeutumista eläinten mukana sekä jättipalsamin ja kaukasianjättiputken kulkeutumista elinympäristömateriaalin kuten erilaisen maa-aineksen siirtämisen mukana.

Kulkeutuminen vektorin mukana -luokkaan kuului ainoastaan kasveja. Jättipalsamin on todettu kulkeutuneen Suomessa koneiden, laitteiden sekä kulkuneuvojen mukana.

Vesiväylät ovat potentiaalinen leviämisväylä useille kasvilajeille. Jättipalsamin on todettu levinneen Suomessa vesiväyliä pitkin.

Vieraslajeiksi luokitellut lajit leviävät Suomeen maa- ja vesirajojen yli myös omin avuin. Tässä hallintasuunnitelmassa käsiteltävistä vieraslajeista näinkin ovat levinneet kaukasianjättiputki, afrikanhanhi, piisami ja supikoira. Näistä lajeista rajan yli leviäminen on merkittävä ainoastaan supikoiralle.

2.2 Potentiaaliset leviämisväylät

Suomeen jo vakiintuneilla lajeilla ei ole merkittäviä potentiaalisia leviämisväyliä Suomeen. Tosin kaukasianjättiputkea voi levitä Suomeen autojen ja junien mukana erityisesti Venäjältä. Keskeisin potentiaalinen leviämisväylä lajeille, joita ei vielä ole tavattu Suomessa, on koristekasvikäyttö. Suurin leviämishuuhka on värigunneralla, jota voitaisiin yrittää tuoda Suomeen koristekasviksi ilmaston lämmitessä. Lajeista kampaarviää, vesikäijalehteä ja kiehkuravesiruttoa on muualla käytetty koristekasveina lammikoissa sekä akvaariokasveina, mutta niiden leviäminen tätä väylää pitkin Suomeen on epätodennäköistä. Toinen mahdollinen väylä näiden lajien leviämiseksi Suomeen on liikenne. Kiehkuravesirutto voisi levitä Suomeen laivaliikenteen mukana, mutta todennäköisimmin sitä levittävät vesilinnut. Muita lajeja voisi levitä tahattomasti matkustajaliikenteen mukana, mutta riski on oletettavasti alhainen. Monet muista

potentiaalisista leviämistä edellyttävistä liittyvät paljolti lajien paikalliseen leviämiseen. Peittolapaheinä on aikoinaan levinnyt pakkausmateriaalina käytön myötä, mutta ei enää nykyisin.

3 Tavoitteet ensisijaisten väylien hallinnassa ja leviämisen estämisessä

3.1 Karkaamisen estäminen

Karkaamisen estäminen on keskeinen toimenpide ihmisen hallussa olevien vieraslajien leviämisen estämiseksi. Suomessa supikoiria käyttävät turkistarhat toteuttavat EU:n komission päätöksellä hyväksytyjä toimia eläinten karkaamisen estämiseksi. Lajin yksilöiden tai niiden lisääntymiskelpoisten osien pääsy ympäristöön ei ole merkittävä riski supikoiratarhauksessa eikä muissakaan EU:n vieraslajiasetuksen mukaisen luvan saaneissa toiminnoissa.¹² Jossain määrin riskinä voidaan pitää sellaisten haitallisten vieraslajilemmikkien karkaamista, jotka EU:n vieraslajiasetuksen mukaan saadaan pitää eläimen kuolemaan asti.

Haitallisen vieraslajikasvin tahaton leviäminen luonnossa on yleistä. Vieraslajilain mukaan omistajan tai haltijan on hävitettävä tarkoituksellisesti kasvatetut haitalliset vieraslajikasvit kiinteistöltä. Erityisesti hoitamattomilla kiinteistöillä haitallisia vieraslajikasveja esiintyy kuitenkin myös luonnosta levinneinä, jolloin laissa säädetty edellytykset määrätä omistaja tai haltija hävittämään esiintymä tai rajoittamaan sen leviämistä eivät välttämättä täyty tai määräysten toimeenpano on vaikeaa. Jättipalsami ja kaukasianjättiputki ovat laajalle levinneitä lajeja, joiden tahattoman leviämisen mahdollistavat esiintymät ovat hyvin yleisiä. Sen sijaan arabiansulkahirssi ja mesisiilikkiyrtti ovat olleet Suomessa harvinaisia koristekasveja, ja niillä tällaisia esiintymiä on varsin vähän.

3.2 Kulkeutuminen kontaminoituneissa tuotteissa tai vektorin mukana kulkeutuminen

Kulkeutumista kontaminoituneissa tuotteissa ja vektorin mukana kulkeutumista voi tapahtua sekä ulkomailta Suomeen että Suomen sisällä. Ulkomailta Suomeen leviämässä merkittäviä kontaminoituneita tuotteita voivat olla sallittujen koristekasvien siemenet, joiden sekaan on voinut päästä haitallisen vieraslajikasvin siemeniä. EU-luettelon lajien kohdalla tämän väylän kautta leviäminen on kuitenkin epätodennäköistä. Vektorien avulla maahamme voi todennäköisimmin levitä kiehkuravesirutto vesilintujen ja mahdollisesti laivaliikenteen mukana tai kaukasianjättiputki autojen ja junien mukana. Suomen sisällä kulkeutumista voi tapahtua ajoneuvojen ja siirretyn maa-aineksen mukana. Sekä kontaminoituneiden tuotteiden että vektoreiden kautta leviämistä on vaikea valvoa ja torjua tuotteiden ja liikenteen suuren määrän vuoksi. Valistus ja tiedotus ovat merkittävimmät toimenpiteet tahattoman kulkeutumisen estämiseksi. Valistuksella voidaan edistää esim. puutarhajätteiden mukana leviämisen estämistä paikallisesti.

4 Ensisijaiset toimenpiteet

4.1 Kohdennettu viestintä ja yleinen tiedotus

Tiedotetaan lajeista, joita lainsäädäntö koskee.

Kohdistetaan kansalaisille tiedotusta EU-asetuksesta, sen täytäntöönpanoa sääntelevästä Suomen vieraslajilaista sekä lajeista, joita lainsäädäntö koskee. Tiedotuksen tarkoituksena on ehkäistä EU-luettelon lajien tahallinen ja tahaton myynti, ostos ja kasvatus sekä karkaaminen ympäristöön. Luettelon lajeista

¹² EU:n vieraslajiasetuksen mukaan haitallista vieraslajia voidaan erillisen luvan perusteella käyttää esimerkiksi tutkimuksessa, minkä lisäksi lupa voidaan erityisin perustein myöntää haitallisen vieraslajin hyödyntämiseksi muussa taloudellisessa toiminnassa. Haitallisten vieraslajieläinten pito eläintarhoissa on EU:n vieraslajiasetuksen soveltamiskäytännön mukaan myös sallittua ilman erillistä lupaa.

tiedotusta voisi erityisesti kohdentaa arabiansulkahirssiin ja mesisilkkiyrttiin, jotta niitä ei tuotaisi koristekasveiksi Suomeen.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö, Luonnonvarakeskus, Suomen ympäristökeskus, Suomen riistakeskus, ELY-keskukset, kunnat, harrastajajärjestöt, yritykset.
- Aikataulu: jatkuva, aloitus viimeistään 2019.

Käynnistetään muita tiedotuskampanjoita.

Tiedotetaan puutarhajätteen oikeasta käsittelystä ja tuhoamisesta koristekasvilajien leviämisen estämiseksi. Tiedotusta voisi ainakin kohdentaa jätinpalsamin torjuntaan ja torjuntajätteen hävittämiseen.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö, Luonnonvarakeskus, Suomen ympäristökeskus, ELY-keskukset, kunnat, Luonnontieteellinen keskusmuseo, harrastajajärjestöt, yritykset.
- Aikataulu: jatkuva, aloitus viimeistään 2019.

4.2 Kohdennettu tiedotus kontaminoituun kasviainekseen ja vektoreihin liittyen

Käynnistetään tiedotuskampanjoita ja järjestetään koulutuspäivä liittyen maa-aineksen käsittelyyn ja liikenteen (erityisesti työkoneet) mukana leviäviin vieraslajeihin.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: ELY-keskukset, kunnat, taimi- ja kasvitarhatuottajajärjestöt, yritykset.
- Aikataulu: jatkuva, aloitus viimeistään 2020.

Taulukko 1. Leviämisväyläselvitys. Suomessa todetut leviämisväylät on merkitty x ja potentiaaliset leviämisväylät (x).

		KASVIT							LINNUKSET	NISÄKKÄÄT			
		arabiansulkahirssi	jättipalsami	kampaarvia	kaukasianjättiputki	kiehkuravesirutto	mesisikkyytti	peitolapahinä	vesikajalehti	värigumera	afrikanhanhi	piisami	supikoira
TAHALLINEN													
KAUPPATAVARAN LIIKKUMINEN													
LUONTOON VAPAUTTAMINEN													
	Biologinen torjunta												
	Erosion torjunta												
	Kalanistutus												
	Riistaeläinten istutus											x	
	Maiseman/kasviston/eläimistön "parantelu" vieraslajeilla												
	Istutus suojele- tai kannanhoidotarkoituksessa												
	Vapauttaminen luontoon muussa käyttötarkoituksessa (turkiset, kuljetus, lääkekäyttö)												
	Muu tahallinen vapauttaminen												
HALLINNASTA KARKAAMINEN													
	Maatalous (ml. bioenergia)												
	Vesiviljely												
	Kasvitieteellinen puutarha/eläintarha/akvaario (pl. kotiakvaariot)				(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)			
	Lemmikki-, akvaario- ja terraariolajit ja niiden ravintoeliöt			(x)	(x)								
	Tuotantoeläimet (ml. eläimet, jotka jätetty heikolle valvonalle)												
	Metsätalous (ml. uudelleenmetsittäminen)												
	Turkistarhaus												x
	Puutarhatalous												
	Koristekäyttö (muu kuin puutarhatalous)	x	x	(x)	x	(x)	x	(x)	(x)	(x)			
	Tutkimus ja ex situ-jalostus				(x)	(x)							
	Elävä ravinto ja elävät syöt												
	Muu hallinnasta karkaaminen												
TAHATON													
KULKEUTUMINEN KONTAMINOITUNEISSA ELIÖISSÄ													
	Taimitarhamateriaali							(x)					
	Syöt												
	Ruoka (ml. elävä ravinto)												
	Eläinten mukana leviäminen (pl. loiset, isäntälajin/vektorin mukana leviävät lajit)	(x)	x	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)				
	Eläinten loisina leviäminen (ml. isäntälajin/vektorin mukana leviävät lajit)			(x)			(x)	(x)					
	Kasvien mukana leviäminen (pl. loiset, isäntälajin/vektorin mukana leviävät lajit)			(x)			(x)	(x)					
	Kasvien loisina leviäminen (ml. isäntälajin/vektorin mukana leviävät lajit)												
	Siementen mukana leviäminen								(x)				
	Puutavarakauppa							(x)					
	Elinympäristömateriaalin siirtäminen	(x)	x	x	(x)	(x)	(x)	(x)					
VEKTORI													
KULKEUTUMINEN VEKTORIN MUKANA													
	Kalastustarvikkeet												
	Kontti/rahti												
	Lentokoneessa salamatkustajana												
	Laivassa salamatkustajana (pl. painolastivesi ja runkoon kiinnittyneet lajit)									(x)			
	Koneet ja laitteet	(x)	x	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)		(x)			
	Ihmiset ja matkatavarat/laitteet (erityisesti matkailu)				(x)								
	Orgaaniset pakkausmateriaalit (erityisesti puu)						(x)	(x)					
	Laivojen painolastivesi												
	Laivojen runkoon kiinnittyminen												
	Muut kulkuneuvot	(x)	x	(x)	(x)	(x)	(x)						
	Muu kuljetus												
VÄYLÄ & LEVIÄMINEN													
LEVIÄMINEN													
LEVIÄMISVÄYLÄ													
	Vesiväylät		x	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)			
	Tunnelit ja sillat												
ILMAN APUA LEVIÄVÄT													
	Vieraslajin leviäminen omin avuin rajan yli				x	(x)					x	x	x

Liite 1.

Euroopan unionin kannalta merkityksellisten haitallisten vieraslajien luettelon täydennys 2.8.2017 eli ns. 1. täydennysluettelo

KASVIT

arabiansulkahirssi (*Pennisetum setaceum* (Forssk.) Morrone)

jättipalsami (*Impatiens glandulifera* Royle)

kaukasianjättiputki (*Heracleum mantegazzianum* Sommier & Levier)

mesisilkkiyrtti (*Asclepias syriaca* L.)

peittolapaheinä (*Microstegium vimineum* (Trin.) A. Camus)

värigunnera (*Gunnera tinctoria* (Molina) Mirb.) (

VESIKASVIT

kampaärviä (*Myriophyllum heterophyllum* Michx.)

kiehkuravesirutto (*Elodea nuttallii* (Planch.) H. St. John)

vesikaijalehti (*Alternanthera philoxeroides* (Mart.) Griseb.)

LINNUT

afrikanhanhi (*Alopochen aegyptiacus* L.)

NISÄKKÄÄT

piisami (*Ondatra zibethicus* L., 1766)

supikoira (*Nyctereutes procyonoides* (Gray, 1834))